

Riistaeläinvahingot ja niiden estäminen

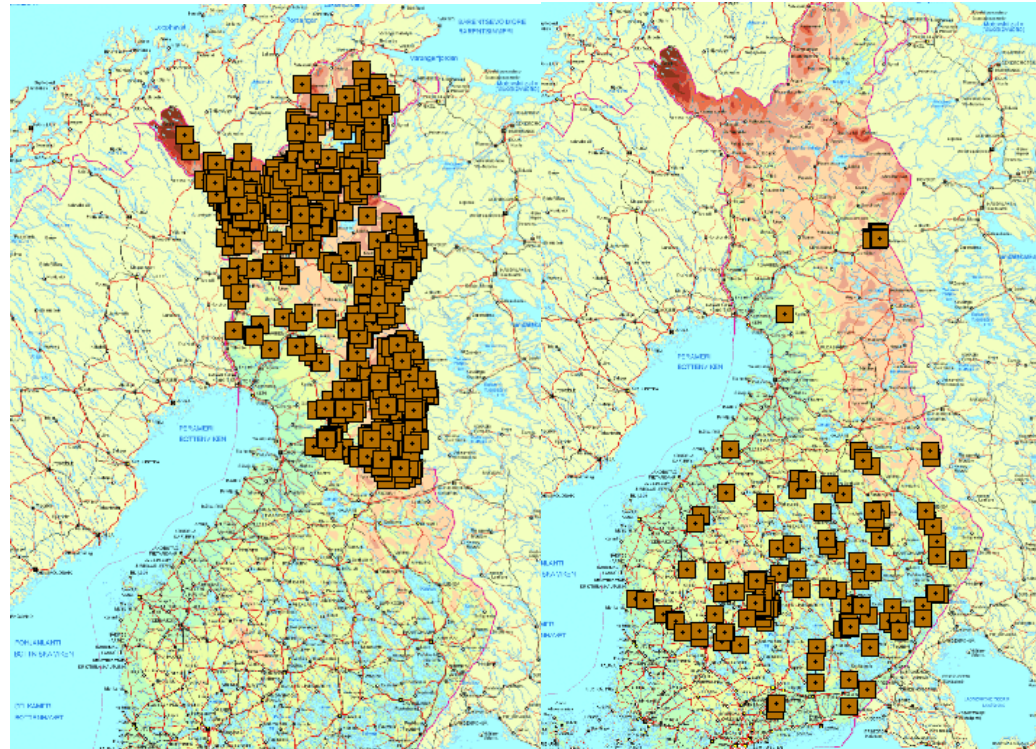
KITEE

29.3.2019

Reijo Kotilainen

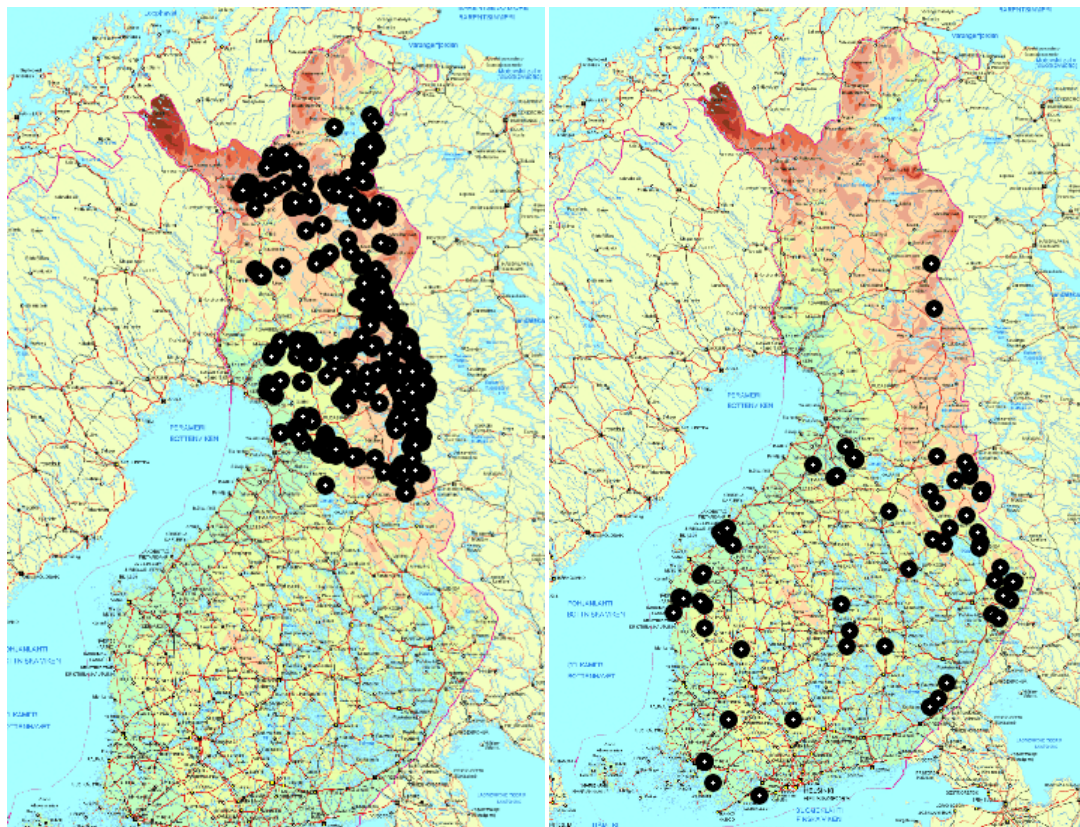
Karhun aiheuttamat vahingot 2018

- Poro
  - 804 korvaus 1 015 187 €
- Mehiläistarhaus
  - 147 korvaus 148 721 €
- Lampaat
  - 100 korvaus 35 540 €
- Eloton irtaimisto
- 5 korvaus 1 399 €
- Nauta
  - 1 korvaus 170 €

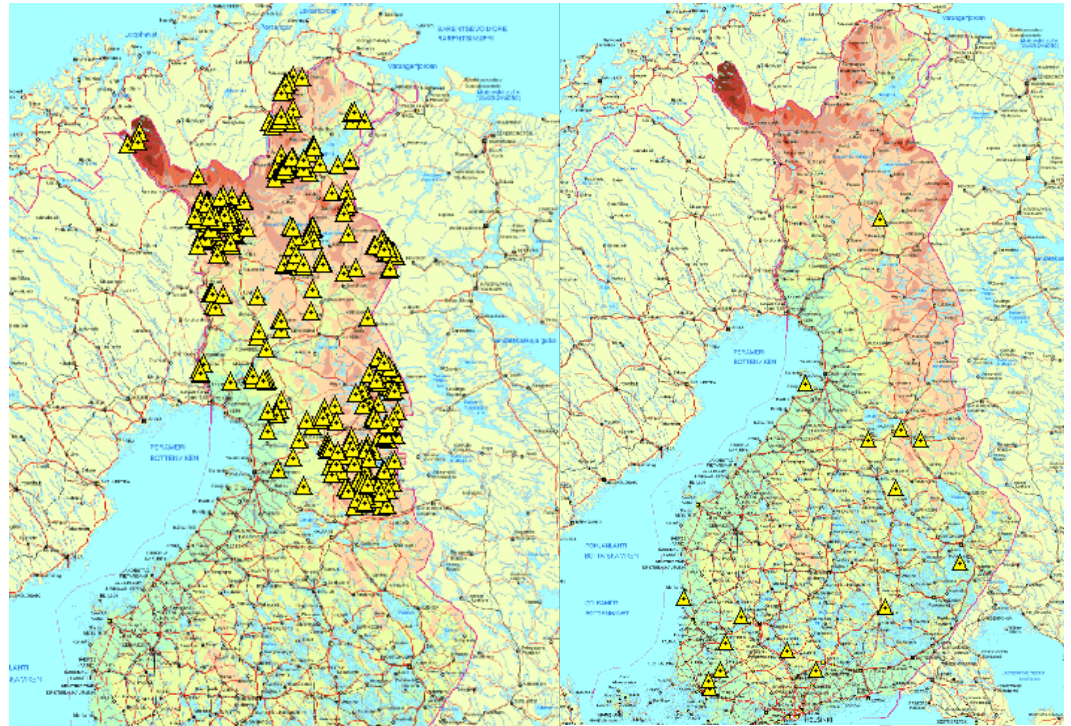
Susien aiheuttamat vahingot 2018

- Poro
  - 442 korvaus 537 835 €
- Koira
  - 31 korvaus 70 490 €
- Lammas
  - 170 korvaus 62 269 €
- Nauta
  - 5 korvaus 1 740 €
- Muu kotieläinvahinko
  - 4 korvaus 3 393 €

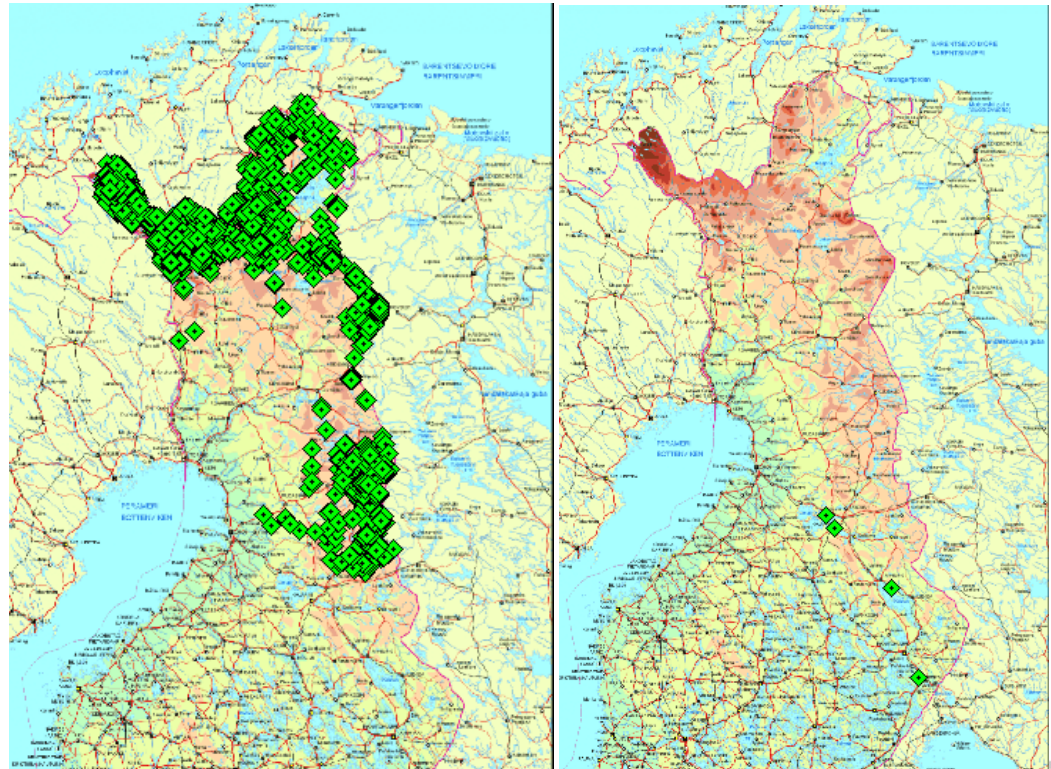
Ilveksen aiheuttamat vahingot 2018

- Poro
  - 476 korvaus 551 325 €
- Lammas
  - 21 korvaus 7 475 €
- Koira
  - 3 korvaus 4 515 €
- Hevonen
  - 2 korvaus 5 000 €
- Muut kotieläimet
  - 6 korvaus 12 733 €

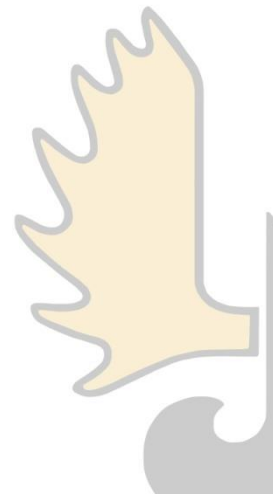
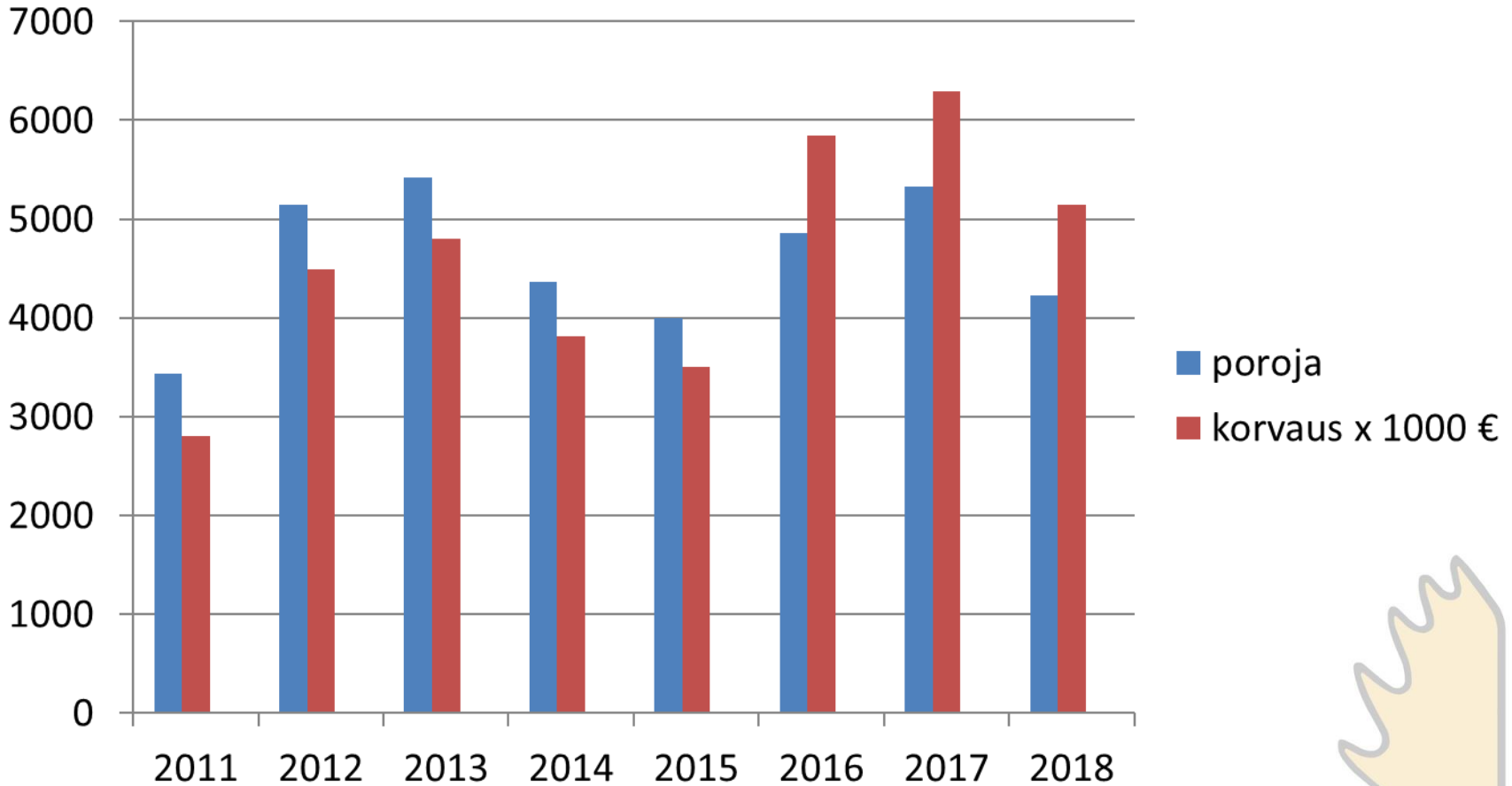

Ahman aiheuttamat vahingot 2018

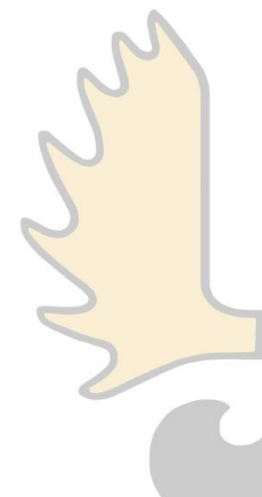
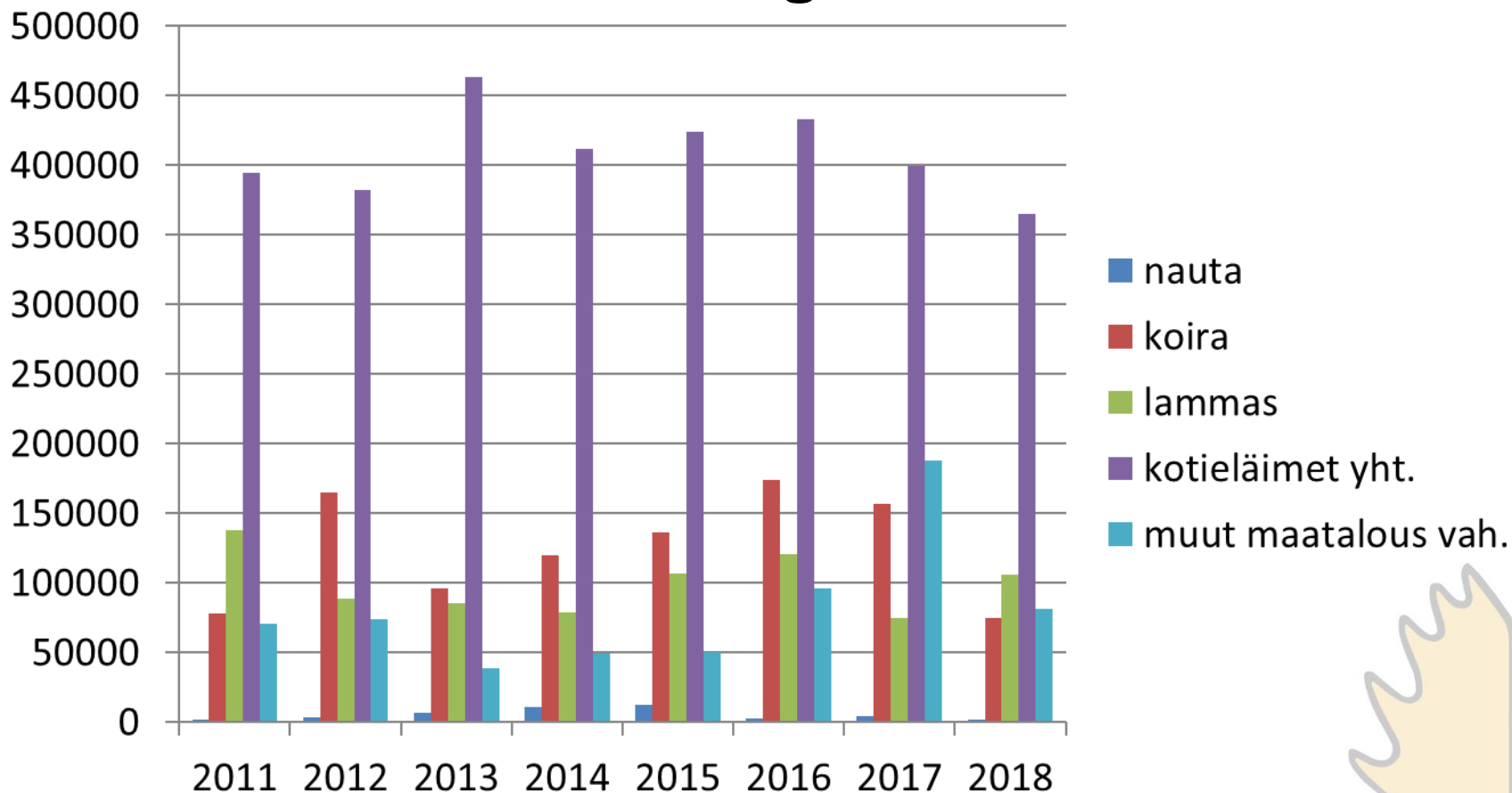
- Poro
  - 2379 korvaus 2 885 665 €
- Lammas
  - 3 korvaus 641 €
- Mehiläistarha
  - 1 korvaus 1 320 €
- Muu kotieläin tai eloton irtaimisto
  - 3 korvaus 110 €

Suurpetojen aiheuttamat porotalousvahingot 2011 - 2018

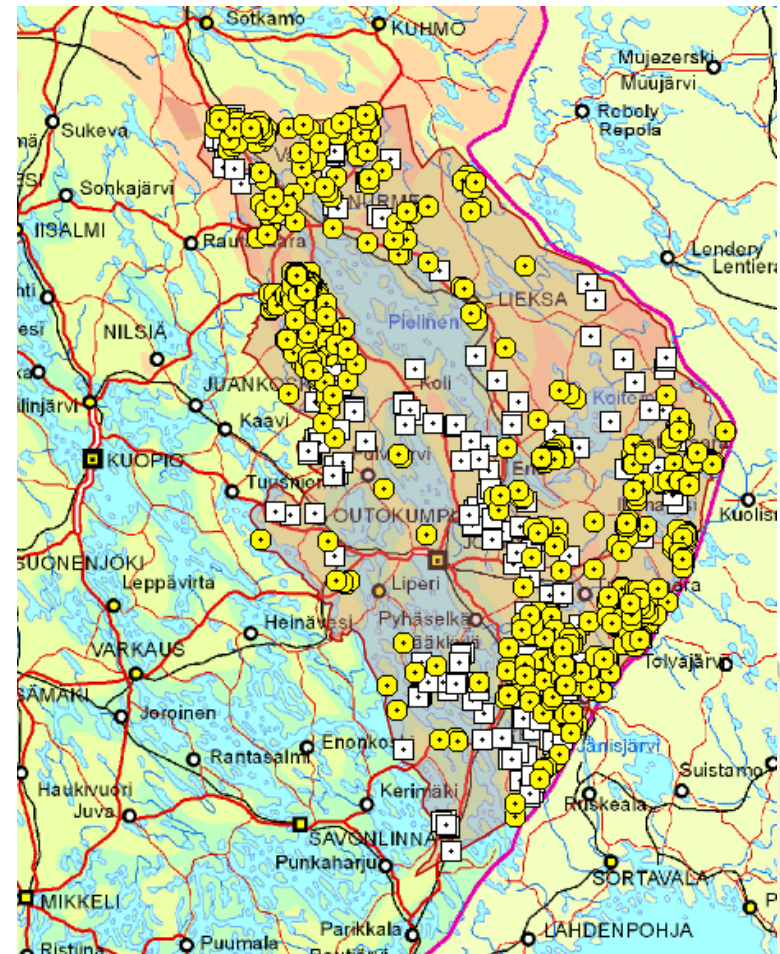

Suurpetojen aiheuttamat kotieläin- ja muut maatalousvahingot 2011 - 2018

Karhupentue- ja susihavainnot 2018 P-K

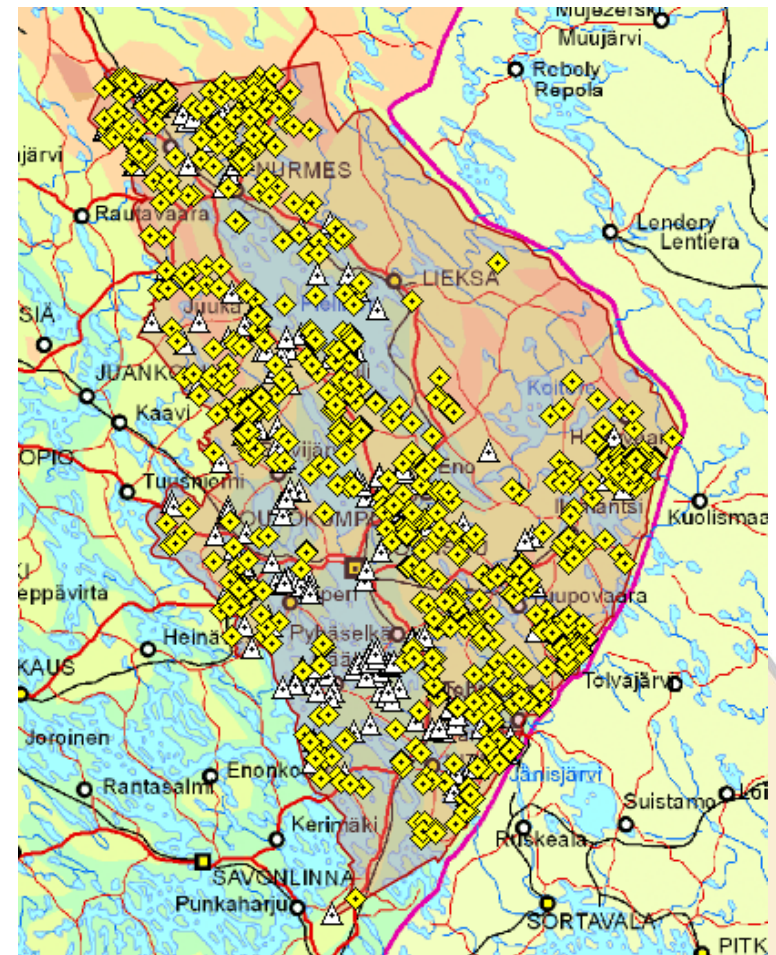
- Susihavainnoja (keltainen) 572
- Susireviirit erottuu selvästi havaintojen perusteella
- Karhupentuehavainnoja (valkoinen) 231
- Karhukanta 500 – 540 aikuista karhua
- Pentutuotto 130
- Pyyntilupia 137
- Lieksassa petoyhdyshenkilöverkoston kattavuus on huono

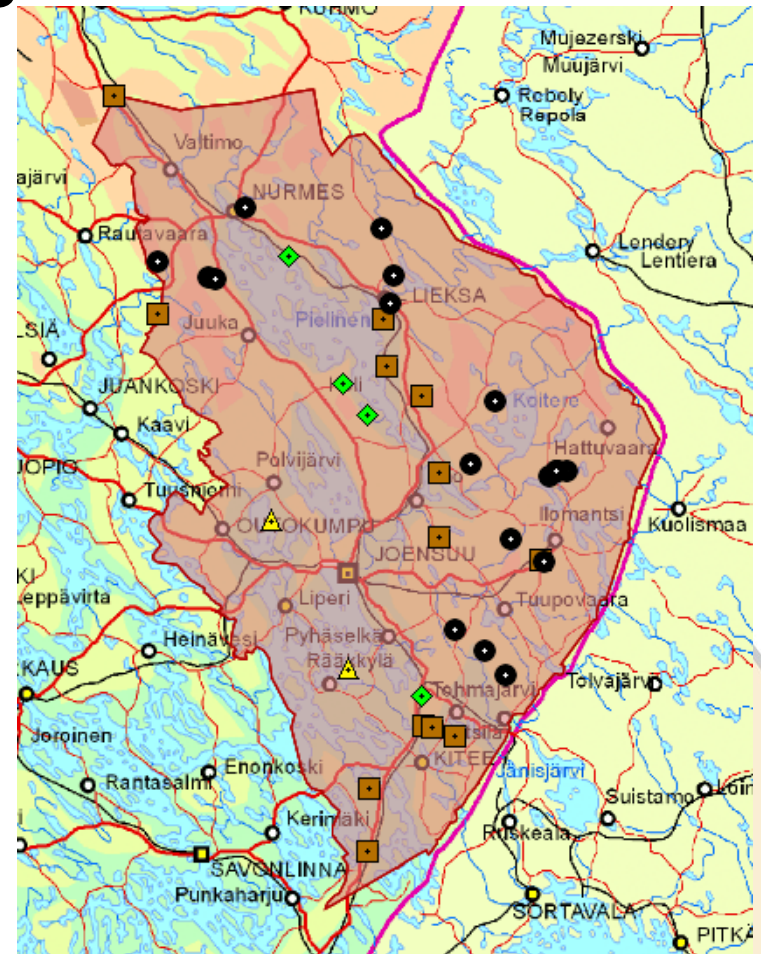
Ilves- ja ahmahavainnot 2018 P-K

- Ilveksen pentuehavainnoja (valkea) 247
- Kanta-arvio 180 – 200
- Saalis 2018 – 2019 pyyntikaudella 14
- Ahmahavainnoja (keltainen) 781

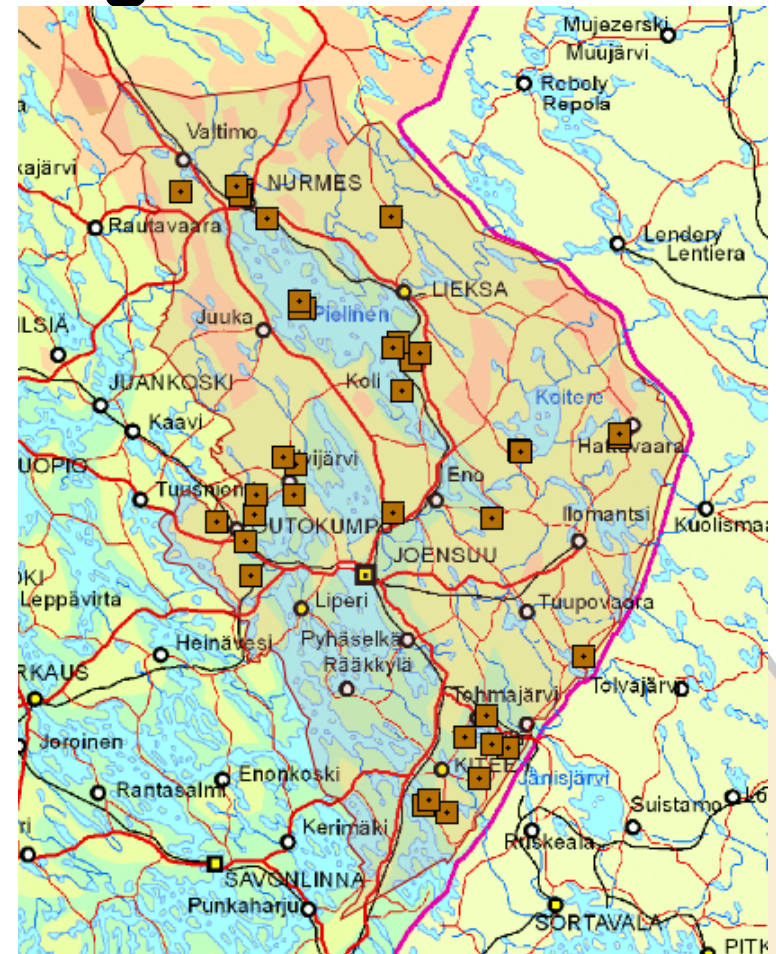
Suurpetojen aiheuttamat kotieläinvahingot 2018 P-K

- Karhu 15 tapausta (1 lammas, 14 mehiläinen) korvaus 14 839
- Susi 19 tapausta (13 koira, 6 lammas) korvaus 39 301
- Ilves 2 tapausta (1 poro, 1 lammas (6)) korvaus 3 724
- Ahma 5 tapausta (1 mehiläinen, 1 muu kotieläin, 3 lammas) korvaus 6 756

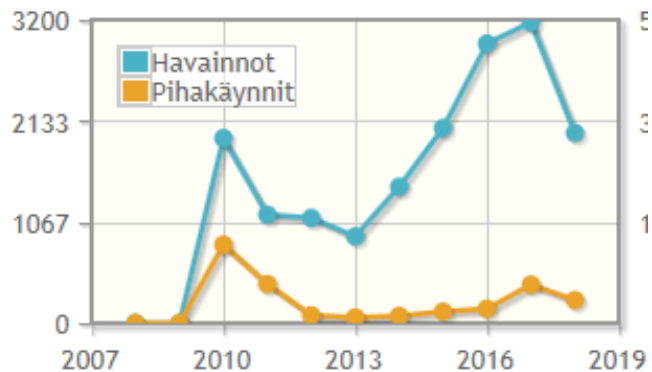
Suurpetojen aiheuttamat maatalousvahingot 2018

- Karhu 39 tapahtumaa, korvaus 31 171
- Vahingot kohdistuvat rehupaaleihin ja peltokasveihin
- Muut suurpedot eivät aiheuttaneet maatalousvahinkoja

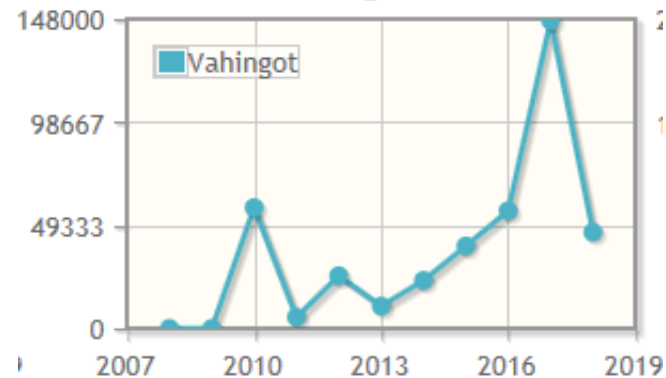

Karhu P-K

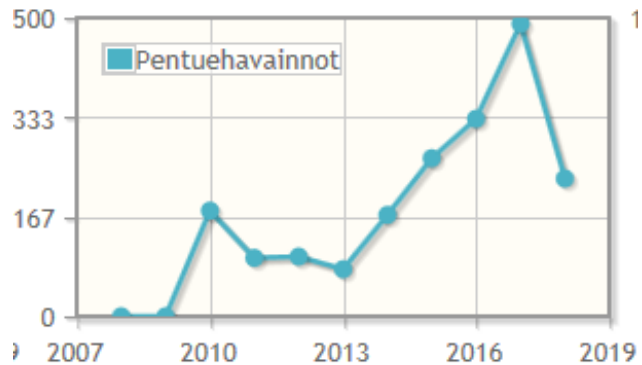
Havainnot

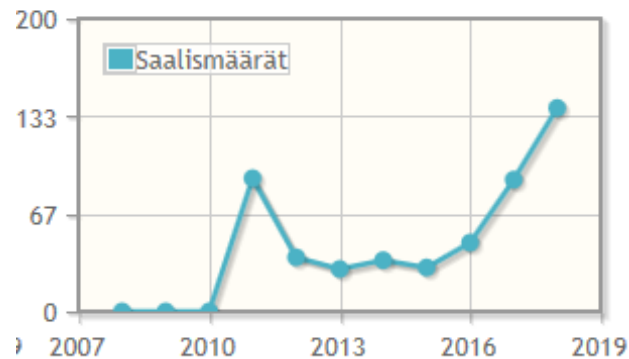
Vahingot

Pentuehavainnot

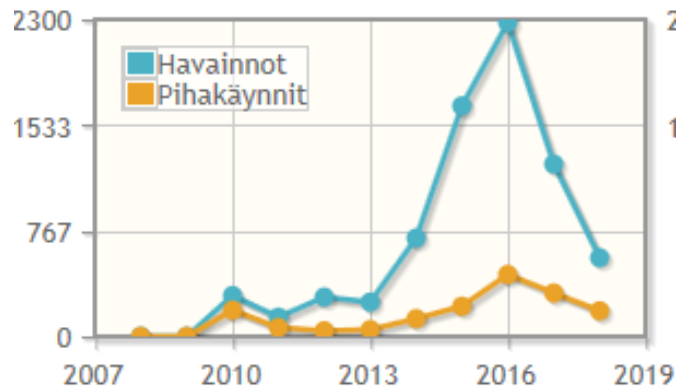

Saalismäärät

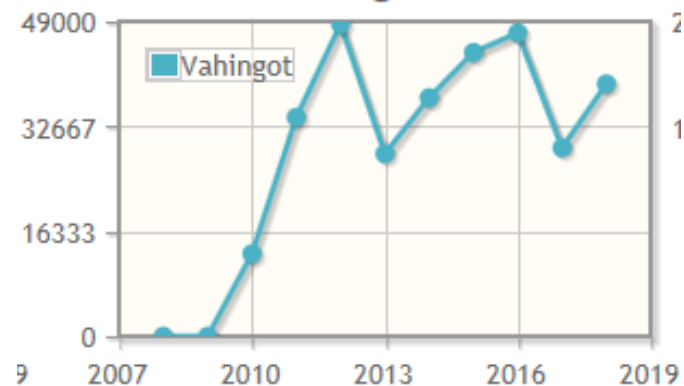

Susi P-K

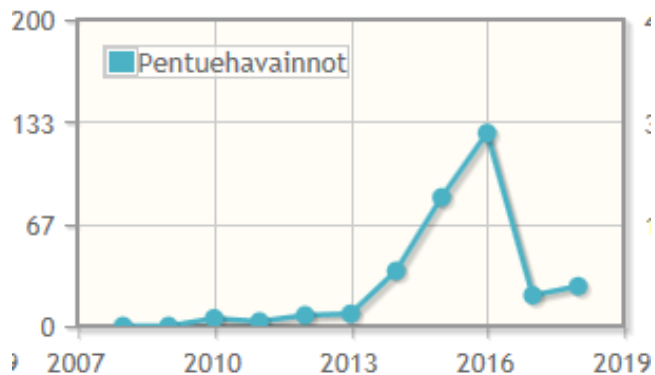
Havainnot

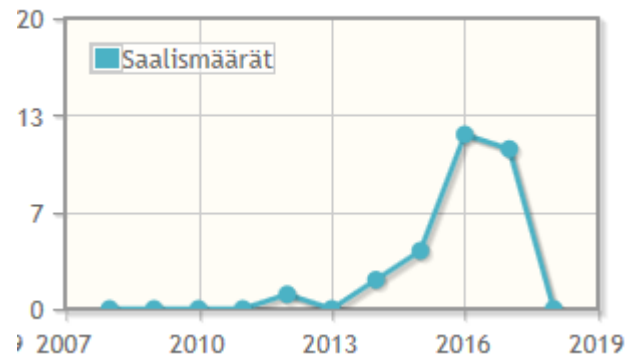
Vahingot

Pentuehavainnot

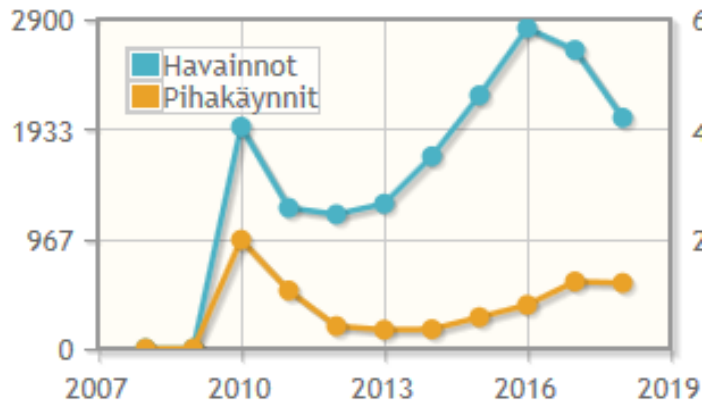

Saalismäärät

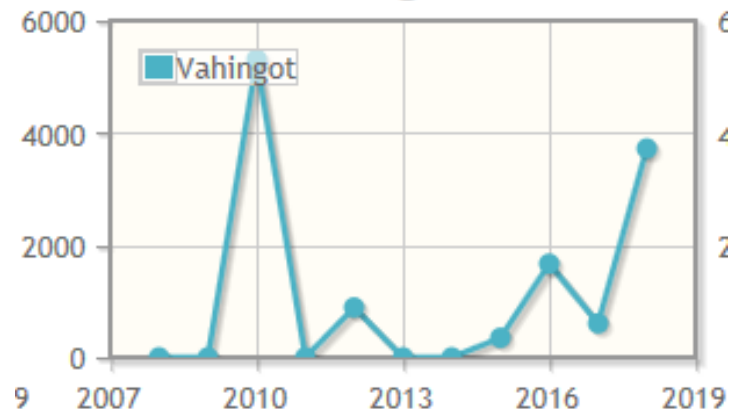

Ilves P-K

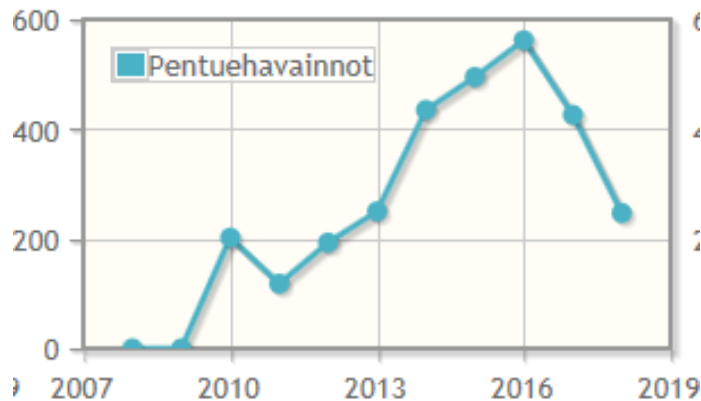
Havainnot

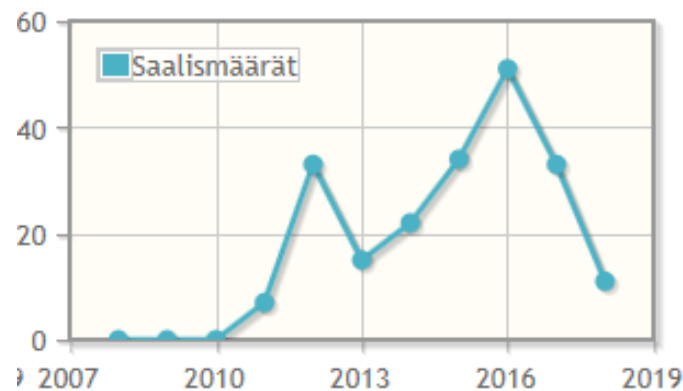
Vahingot

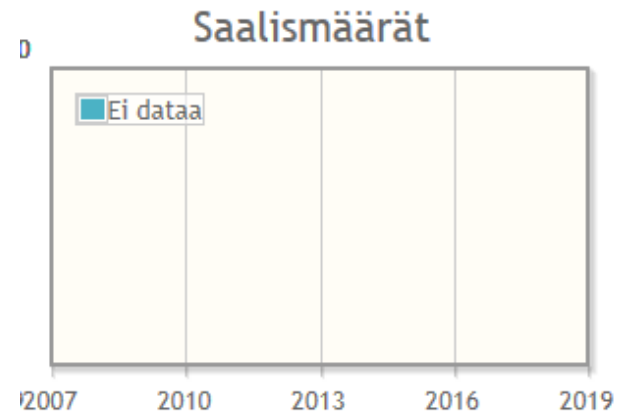
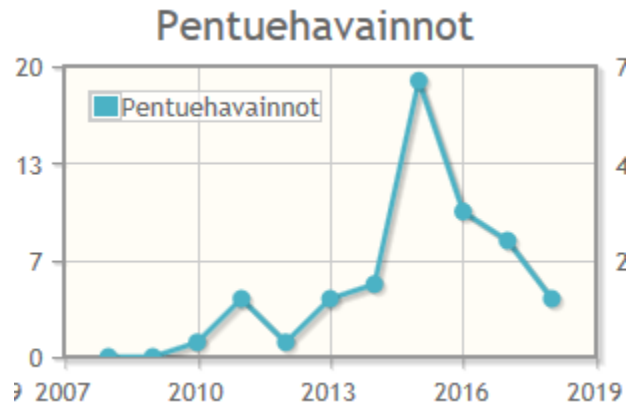
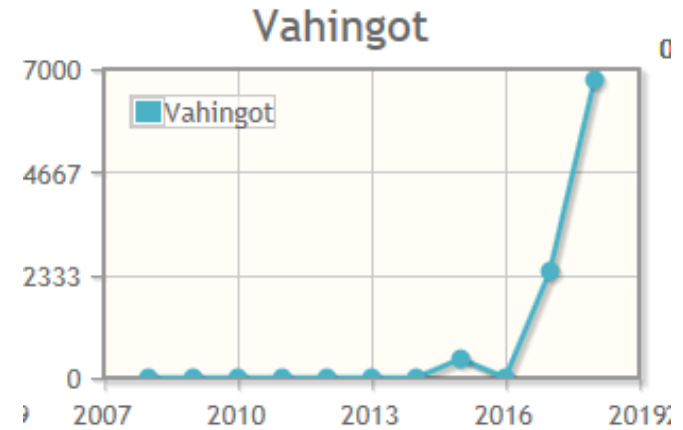
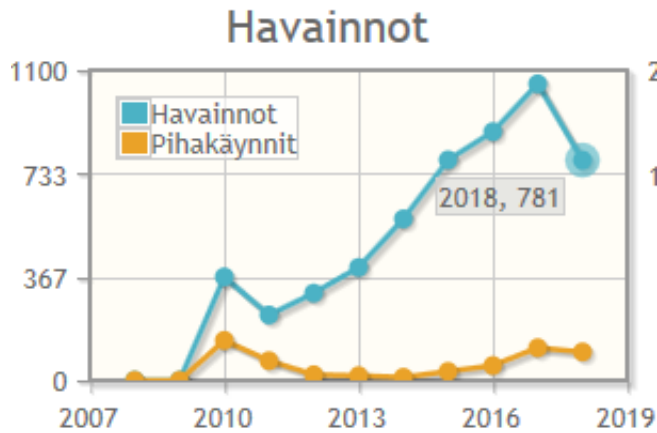
Pentuehavainnot

Saalismäärät

Ahma P-K

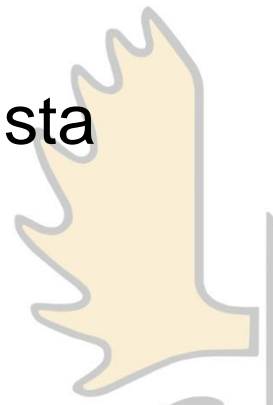
Hankesuunnitelma ja rahoitus suurpedot 2019

- Suurpetovahinkojen estämiseen haettu 500 000
  - Mehiläistarhojen suojaus 80 000
  - Kokeilu- ja koulutustoiminta 10 000
  - Tuotantoeläinten suojaus 400 000
  - Valvonta 10 000
- Rahoitus myönnetty
- Hankinnat
  - Tuotantoeläinten suojaus
  - Mehiläistarhojen suojaus

Suojausten kohdentaminen

- Suojauksen tulee olla kustannustehokasta
  - Mehiläistarhojen suojauksesta saadaan kustannustehokkain hyöty
  - Kotieläimistä lampaat on priorisoitu tärkeimmäksi suojelukohteeksi
  - Harraste- ja maisemanhoitoeläinten suojaukseen ei myönnetä yleensä petoaitaa
  - Riistavahinkorekisteristä saadaan ajantasaista tietoa petohavainnoista ja vahingoista

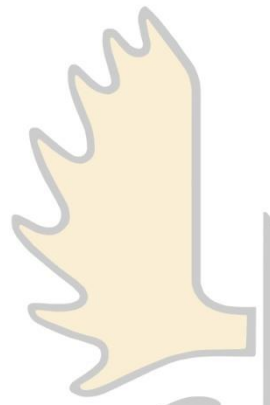

JHT-poikkeuslupaharkinta

- Tapauskohtainen harkinta
- Metsästyslain ja -asetuksen säännökset, MMM:n asetukset, tuomioistuinten ratkaisut, EU-säännökset (mm. luontodirektiivi), direktiivin ohjeasiakirjat, EU-oikeuskäytäntö...
- Valtakunnallinen verotussuunnittelu
- Alueellinen verotussuunnittelu ja poikkeuslupavalmistelu
- Harkintaan sisältyy myös alueiden välinen poikkeuslupahakemusten vertailu

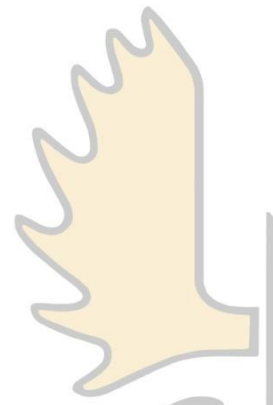
Luontodirektiivin tulkintaohjeen päivitys

- EU:n komission valmistelema
  - Sisältää isoja periaatteellisia muutosehdotuksia, joilla vaikutusta ns. kannanhoidolliseen metsästykseseen
    - Myös karhua ja ilvestä koskien
    - Ollaan poistamassa mm. viittaus Latviaan ja kannanhoidolliseen ilveksen metsästykseseen
  - Sutta koskeva uusi liite
- Oli kommentoitavana viime vuoden lopulla

Luontodirektiivin tulkintaohjeen päivitys

- EU:n komission edustajien mukaan tavoitteena ei ole tulkintojen tiukentaminen
  - Käytännössä kuitenkin lähtevät siitä, että aina ensin on käytettävä muita ratkaisuja, kuten vahinkojen estämistoimia ennen kuin myönnetään poikkeuslupia
  - Toisaalta suotuistan suojelun tasolla olevien eläinkantojen hoidossa voi olla enemmän kansallista joustovaraa...
- Seuraava versio tulossa kommenteille helmikuun lopussa tai maaliskuussa
  - Suden osalta odottavat ennakkoratkaisun
- Tulkintaohje on tarkoitus hyväksyä kesällä (?)

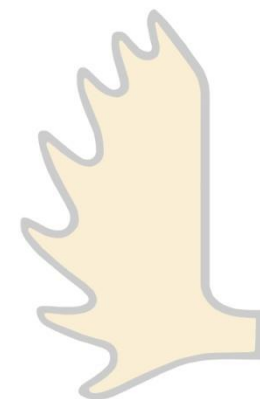

Riistavahinkolain muutos eduskunnan käsittelyssä

Hallituksen esitys HE 263/2018 vp

- porovahingot eriytettäisiin viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingoista
- jatkossa viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot korvattaisiin aina täysimääräisesti
- loukkaantuneiden eläinten hoidosta aiheutuneet eläinlääkintäkustannukset korvattaisiin täysimääräisesti eläimen käypään arvoon asti
- Ns. Lex Halla -korvaus eli riistavahinkolakiin nykyisin sisältyvä säännös poikkeuksellisen suuresta porovahingosta maksettavasta korotetusta korvauksesta esitetään poistettavaksi
- tavoitteena on, että kaikille poronostajille voidaan maksaa petovahinkokorvaukset tasapuolisesti ja täysimääräisinä
- tavoitteena, että lakimuutos tulisi voimaan 1.4.2019

Riistavahinkojen estäminen

Suurpetoaidat

- Petoaidan korkeus 140 cm
- Viisi johdinta, joista alin 20 cm maasta, seuraavat 30 cm:n välein
- Myönnetään vuosittain noin 90 km noin 50 kotieläintilalle
- Oikein rakennettuna ja huollettuna tehokas suoja kaikkia suurpetoja vastaan
- Tiedossa muutama tapaus, jossa peto (susi) on mennyt petoaitaan
  - Aita huonossa kunnossa
  - Kaivanut ali ojan kohdalla
  - Mennyt kanavan kohdalta (ei aitaa)
  - Hypätessä aidan läpi ei saa maadoitusta

Mehiläistarhojen suojaus

- Sähköinen suoja-aita
- Vuosittainen menekki noin 150 suoja-aitaa
- Aidan korkeus noin 1 metri
- 3 – 4 johdinta 25 cm:n välein
- Yleensä akkupaimen
- Hyvin huollettuna antaa hyvän suojan
  - Jotkut yksilöt erikoistuneet särkemään aidan
  - Jotkut ei välitä sähköiskuista hunajan himossa
  - Vaatii paljon ylimääräistä työtä

Kotieläintilat ja eläintarhat

- Sähköinen suojaus
- Voidaan yleensä tehdä olemassa olevaan verkkoaitaan
- Alin lanka noin 20 cm maasta ja verkkoaidan päälle noin 15 cm verkkoaidasta
  - Alimman langan lisäksi kaksi lankaa 30 cm:n välein
  - Alin lanka estää kaivamisen
  - Muut langat kiipeämisen
- Antaa hyvän suojan kaikkia suurpetoja vastaan

Muu eloton irtaimisto

- Tarvitaan yleensä karhun aiheuttamien vahinkojen estämiseen
  - Hedelmäpuut
  - Marjapensaat
  - Rehupaalit ym.
- Kevytrakenteinen sähköaita
  - Korkeus noin metri
  - Aitanauhalla
  - Helposti pystytettävissä ja purettavissa
  - Virransaanti ei ole ongelma
  - Vaatii huoltoa, kuten muutkin sähköaidat

Suurpetojen karkottaminen SRVA

- Karkotuksessa pitää päästä tilanteeseen sen ollessa ”päällä”
- Karkotuksen tulee olla riittävän tehokas
  - Tarvittaessa pitkäkestoinen
  - Poliisin hyväksymä suunnitelma
- Karkotukseen voidaan käyttää apuna koiria, ääntä ja kipua.
- Lopettaminen
  - Jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole
    - Poliisin määräyksestä (ei metsästysoikeutta)
    - Riistakeskuksen poikkeusluvalla (vaatii metsästysoikeuden)
    - Omaisuuden tai oman turvallisuuden suojelemiseksi

Hirvieläinvahingot (korvatut) 2017

- Hirvieläinten aiheuttamat maatalousvahingot (ei metsäkauris)
  - Ilmoitettuja vahinkokohteita 620 (pienet hirvieläimet 340)
  - Korvaus 482 500 € (pienet hirvieläimet 211 800 €)
- Hirven aiheuttaman metsätalousvahingot
  - Ilmoitettuja vahinkokohteita 1 356
  - Korvaus 1 218 338 €
- Hirvieläinkolarit
  - Hirvi 2 224
  - Pienet hirvieläimet noin 8 305

Hankesuunnitelma ja rahoitus hirvieläimet 2018

- Hirvieläinvahinkojen estämiseen haettu 300 000
  - Materiaalihankinnat (trico, hirvinauha, riista-aita, sähköaita, skareyman ym.) 270 000 €
  - Kokeilutoiminta ja valvonta 30 000 €

Metsävahinkojen estäminen

- Syönninestoaine Trico
  - Havu- ja lehtipuu taimikot
  - Lammasrasvapohjainen lähes hajuton
  - Voidaan käyttää kaksi kertaa kalenterivuoden aikana
  - Antaa lähes 100 % suojan
  - Levitetään ruiskulla
- Hirvinauha
  - Keltainen 0,2 x 50 mm LDPE muovinauha
  - Vähintään kaksi nauhaa
  - Vaatii huoltoa talvella
  - Kerättävä pois luonnosta

Erikoisviljelysten suojaus

- Teräsverkkoaita
  - Korkeus vähintään 2 metriä
  - Hedelmäpuuviljelmät
  - Taimitarhat
  - Muut erityisen arvokkaat vahinkokohteet
- Sähköaita
  - Johtimina käytetään 4 – 6 näkyvää aitanauhaa
  - Aidan korkeus 155 cm
  - Alin nauha korkeintaan 25 cm maasta
  - Käytetään lyhyen kasvukierron lajikkeilla

kokeilussa

- Skarey man pelotin
  - Toimii harvemman kannan alueella paremmin
  - Hyviä kokemuksia erikoisviljelysten suojauksessa myös tiheä kannan alueella
  - Joissain kohteissa tottuneet pelottimeen, mutta pitävät kuitenkin etäisyyttä siihen
  - Käytetty erikoisviljelyksillä
  - Edullinen ja helposti siirreltävässä
  - Pelottimena
    - Ihmishahmo
    - Ääni
    - Valo

Kuinka toimia, jos kotieläin joutuu suurpedon hyökkäyksen kohteeksi

- Ilmoita poliisille
- Ilmoita petoyhdyshenkilölle
- Pyydä eläinlääkäri paikalle
- Tee vahinkoilmoitus kunnan maatalousviranomaiselle mahdollisimman nopeasti
- Korvaus saatavissa sellaisissa tapauksissa, joissa todetaan hyökkääjän olleen suurpeto. (koiran osalta tilanteissa, joissa koiraa ei ole käytetty kyseisen suurpedon metsästyksen.)

Vahingosta ilmoittaminen ja korvauksen hakeminen

- **Vahingosta ilmoittaminen:** Ilmoita suurpedon aiheuttama vahinko välittömästi vahinkopaikkakunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Voit tehdä vahinkoilmoituksen joko puhelimitse, sähköpostilla tai lomakkeella 131 tai 149. Tärkeintä on, että maaseutuelinkeinoviranomainen pääsee toteamaan ja arvioimaan vahingon mahdollisimman nopeasti.
- **Vahingon arvioiminen:** Kunnan maaseutuelinkeinoviranomainen tekee vahinkoa koskevan maastotarkastuksen, jossa hän toteaa ja arvioi vahingon sekä laatii vahinkoa koskevan arviokirjan. Maastotarkastuksessa voi olla läsnä korvauksen hakijan lisäksi riistanhoitoyhdistyksen edustaja.

- **Korvauksen hakeminen:** Toimita korvaushakemus (lomake 131 tai 149) kotikuntasi maaseutuelinkeinoviranomaiselle yhden kuukauden kuluessa vahingon arvioinnin valmistumisesta. Jos porovahingosta ei ole tehty maastotarkastusta, jätä korvaushakemus yhden kuukauden kuluessa vahingon ilmoittamisesta.
- **Korvauksen maksaminen:** Maaseutuvirasto maksaa korvaukset korvauksen hakijoille maa- ja metsätalousministeriön myöntämistä määrärahoista. Jos korvauksia ei voida maksaa täysimääräisinä, jokaiselta korvauksen hakijalta vähennetään korvauksen määrää samassa suhteessa.

Korvausten määrä

- Suurpetojen ja hirvieläinten aiheuttamat vahingot eli ns. riistavahingot korvataan vain, jos näiden vahinkojen yhteenlaskettu korvaussumma korvauksen hakijaa ja kalenterivuotta kohti ylittää 170 euroa.

Viljelysvahingosta voidaan korvata enintään menetetyn sadon arvoa vastaava määrä sekä vahingoittuneiden puutarha- ja taimitarhakasvien käypää arvoa vastaava määrä. Maaseutuvirasto antaa vuosittain määräyksen vahinkojen kohteena olleiden viljelys-, puutarha- ja taimitarhakasvien yksikköhinnnoista ja normisadoista.

- **Eläinvahingoista** voidaan korvata
- kotieläimelle ja muulle eläimelle aiheutunut vahinko enintään tapetun tai vahingon takia lopetetun eläimen käypä arvo tai
- vahingoittuneelle eläimelle enintään eläinlääkintäkustannuksia ja menetetyt tuoton arvoa vastaava määrä eläimen tai hunajan käypään arvoon asti.
- Eläinvahinkojen korvaamisessa käytettävät käyvät arvot annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.